

Deres ref:
Vår ref: 2019/39372
Dato: 3.4.2019
Org.nr: 985 399 077

HØRING - FORSLAG OM ENDRING AV CWD-SONEFORSKRIFTEN

Hovedinnholdet i forskriftsutkastet

I CWD-soneforskriften foreslår vi å

- innføre et totalforbud mot saltstein
 - innføre et påbud om at grunder, lemmer o.l. som allerede er satt opp for å skjerme slikkesteiner, skal bli stående
 - innføre et forbud mot nyetablering av gjestebeiting
- Videre foreslår vi å oppheve Selbusonen.

Bakgrunnen for forslaget

Skrantesjuka er en dødelig prionsykdom hos hjortedyr som våren 2016 for første gang ble oppdaget i Europa. Siden da er det påvist 24 tilfeller av skrantesjuka i Norge; 19 på villrein i Nordfjella sone 1¹ og fem tilfeller på hjort og elg andre steder i landet. Disse fem tilfellene er av en annen type (atypisk skrantesjuka) som ikke ser ut til å være smittsom, mens funnet på villrein (klassisk skrantesjuka) er smittsom. Vi forvalter klassisk og atypisk skrantesjuka ulikt.

Skrantesjuka er en av de mest alvorlige sykdommer hos ville dyr vi noen gang har stått ovenfor i Norge, og skal vi lykkes i bekjempelsen må det gjennomføres tiltak som nødvendigvis vil være inngripende for flere grupper. Villreinstammen i Nordfjella sone 1 er tatt ut som et ledd i arbeidet med å bekjempe spredning av klassisk skrantesjuka. Området skal nå brakklegges i minst fem år før friske villrein kan føres inn og reetablere en villreinbestand i området. Det er en forutsetning at villreinstammer vi skal benytte til reetablering må være friskmeldte før dyr føres inn i sone 1. I tillegg må det sanerte området beskyttes mot reintroduksjon av smitte. Dette betyr at sone 2 i Nordfjella skal være friskmeldt før reetableringen starter.

¹ Nordfjella sone 1 er området mellom rv. 52 og fv. 50, sone 2 er området mellom fv. 50 og rv. 7, sone 0 er resten av sonen som er definert i soneforskriften.

Infiserte dyr kan skille ut smittestoffet gjennom spytt, urin og avføring slik at andre dyr smittes direkte, eller ved kontaminering av miljøet hvor dyr kan plukke opp smitten. Smittestoffet er meget bestandig og vil kunne «overleve» lenge på jord, berg og tre- og metalloverflater. Nordfjellasonen, hvor den smittede villrein flokken levde, må derfor forvaltes strengt i brakkleggingsperioden for å hindre overføring av smitte til nye lokaliteter.

Vi viser til tidligere høringsbrev vedrørende mer fakta om sykdommen.

Forskning fra blant annet Veterinærinstituttet, viser at man i dag antar at det finnes minst to typer skrantesyke. Klassisk skrantesyke, som er smittsom, er funnet hos villrein i Nordfjella. Skrantesyken som er påvist hos fire elger i Selbu, Lierne og Flesberg, samt hos én hjort i Gjemnes, er av en annen type. Denne varianten kalles for atypisk skrantesyke. I den atypiske varianten er det kun gjort funn av prioner i hjernen, alle hos eldre dyr (13 år og eldre). Til tross for intensivt prøvetaking i disse områdene er det ikke funnet flere dyr med smitte. Vi har ennå lite kunnskap om denne nye typen av skrantesyke, men bildet tilsier at den er lite eller ikke smittsom. Dette er kjent fra andre tilsvarende sykdommer som kugalskap og skrapesyke hvor atypiske og klassiske tilfeller forvaltes svært ulikt.

Landbruks- og matdepartementet (LMD) innførte i 2017 et krav om å gjøre saltsteinene utilgjengelige for hjortedyr, og en løsning med å sette opp grunder med «saeluke» ble iverksatt. Det viste seg imidlertid at hjortedyrene også smatt gjennom denne luken. Noen av plassene i sone 1 ble derfor helt avstengt under beitesesongen 2018, men her ble det lov å benytte uskjermet saltstein ved siden av som erstatning. Denne ordningen var midlertidig for 2018-sesongen. Det er nå behov for å innføre regler som skal gjelde fra og med årets beitesesong.

Påbudet i dagens soneforskrift er rettet mot den som legger ut saltstein, men Mattilsynet har hjulpet næringen med oppgaven å sette opp grunder på salteplasser. Løsningen med grunder ble utviklet av næringen og Mattilsynet i samarbeid i 2017 for å oppfylle næringens ønske om å fortsette å bruke saltstein.

Oppdatert risikovurdering fra VKM

Det er Mattilsynet som forvalter offentlige tiltak mot sykdommer hos dyr, også vilt, og forvaltningen baseres på vitenskapelig kunnskap og forholdsmessighet. Sett i lys av dette ba vi Vitenskapskomiteen for mat og miljø om en ny rapport hvor de skulle oppdatere og vurdere ulike faktorer som påvirker spredning av skrantesyke innenfor og ut av Nordfjellaområdet. Rapporten² ble publisert i desember 2018.

Det ble i alt funnet 19 positive villrein i Nordfjella sone 1. Selv om nesten halvparten av disse dyrene var tidlig i sykdomsutviklingen, har de positive dyrene beveget seg på store områder og spredt smitte³. Konsentrasjonen av smitte kan være høy på salteplassene i Nordfjella der villrein fra sone 1 har hatt samlingsplasser i mange år. VKM-rapporten slår fast at det å gjøre disse stedene utilgjengelige eller på annen måte sanere dem, vil redusere sannsynligheten for å spre sykdommen videre, betraktelig. Spesielt gjelder det de stedene hvor det også går sau og hjortedyr. Dette er også et viktig tiltak for å få ned sannsynligheten forbundet med andre mulige spredningsveier som trekkes frem i rapporten.

Når det gjelder spredning av smitte fra Sone 1 til andre lokaliteter, mener VKM at hjortedyr og sau som beiter i Nordfjella sone 1 nå utgjør den mest sannsynlige spredningsveien. Videre poengterer de viktigheten av at rein (fra Filefjell og Nordfjella sone 2 villreinområde) må holdes unna sone 1 så de ikke tar med seg smitte ut. En kan ikke se bort fra at sau kan spre smitte grunnet det store antallet som beiter i området. Det er mindre sannsynlig at mennesker, rovdyr, åtselere og andre bærer med seg smitte som spres til nye hjortedyr.

² VKM-rapport desember 2018:16, lenke:

<https://www.vkm.no/risikovurderinger/allevurderinger/smittespredningavskrantesyke.4.401ade1116653f1aef54cffa.htm>

1

³ VKM-rapport desember 2018:16, figur 4-4, side 61

VKM-rapporten fremhever salteplasser i sone 1 som mest sannsynlige kilder for spredning av smitte.⁴ Skulle nye dyr bli smittet fra salteplassene i sone 1 eller fra ukjente, smittede dyr, så vil alle salteplasser i Nordfjella-området fungere som effektive smittespredningspunkter.

Salteplassene kan føre til en viss økning i sannsynligheten for sykdommer som smitter mellom arter. Vedvarende eksponering for smittestoff fra andre arter, øker sannsynligheten for at vi en eller annen gang får en «spill-over» som fører til at smittestoffet etablerer seg hos en ny art og etter hvert tilpasser seg denne. Dette kan selvsagt skje både fra vilt til sau og fra sau til vilt.

På grunnlag av VKM-rapporten, etter råd fra Veterinærinstituttet og etter en totalvurdering av situasjonen, mener vi det ikke er forsvarlig å tillate bruk av saltsteiner i Nordfjella i brakkleggingsperioden. Dette gjelder også utsetting av nye uskjermede saltsteiner slik som det ble gjort i forrige beitesesong. Videre mener vi at de plassene som har vært i bruk de siste 5 årene, i utgangspunktet må skjermes.

Dersom disse vilkårene gjennomføres, mener vi det er forsvarlig at beitingen i Nordfjella får fortsette som før. Vi ønsker likevel ikke at det åpnes opp for nyetablering av gjestebeiting i Nordfjella-sonen, og foreslår et forbud mot dette.

VKM-rapporten trekker frem at vi ikke kan utelukke at det finnes smittede hjortedyr i randsonen av Nordfjella som ikke er oppdaget, eller at nye hjortedyr kan bli smittet fra miljøet i Nordfjella sone 1 fordi de bruker områdene der. I følge VKM-rapporten kan det fortsatt finnes smittede dyr blant villreinen i Sone 2, hjort i dalførene på vestsiden av fjellet, tamrein i Filefjell Reinlag eller hjortedyr i dalførene østafjells i området.

Også beregninger som Veterinærinstituttet har gjort for villreinen i sone 2 og for villreinen på Hardangervidda, viser at vi på statistisk grunnlag ikke kan si med tilfredsstillende sikkerhet at bestandene er fri for sykdom.⁵

Sistnevnte risikofaktorer håndterer Mattilsynet, i samarbeid med blant annet Miljødirektoratet, på annet vis enn forbud eller påbud i soneforskriften.

Siden atypisk skrantesjuka viser en annen opptreden enn den klassiske varianten, foreslår vi å oppheve Selbu-sonen.

Innholdet i forskriftsutkastet

Forbud mot saltstein utendørs i Nordfjellasonen

Å konstruere samlingsplasser for dyr er ugunstig i et smitte- og sykdoms-bekjempelsesperspektiv. Saltsteiner og tilhørende salteplasser vil medføre økt kontakt, direkte eller indirekte, mellom hjortedyr i området og mellom sau som teoretisk kan være vektorer for smitte. Vi vet heller ikke sikkert om det finnes syke dyr i hjorteviltbestandene rundt Nordfjella sone 1, og et smittet dyr som bruker saltsteiner i Nordfjella, vil øke smittepresset og smittefaren videre, betraktelig.

Per i dag er det som nevnt ingen teknisk løsning som ivaretar kravet om utilgjengelighet for hjortedyr hvis saltsteinen samtidig skal være tilgjengelig for sau. Det har vært åpning for kortvarig bruk av saltsteiner i forbindelse med kontrollert samling av dyr dersom steinene fjernes umiddelbart etter bruk. Det er også mulig å bruke strøsalt.

Det er ikke ønskelig å lage nye samlingsplasser. Hvis det fortsatt finnes smittede dyr, eller at nye dyr er blitt smittet fra miljøet, vil nyopprettede salteplasser og «gamle» salteplasser, også utenfor Sone 1, øke sannsynligheten for smittespredning. Det framgår i VKM-rapporten at det må gjøres noe med slike plasser.

⁴ VKM-rapport desember 2018:16, kapittel 5, side 68

⁵ Lenke til artikkel: <https://www.vetinst.no/nyheter/ingen-cwd-funn-under-arets-villreinjakt>

Erfaring tilsier at hjortedyr tiltrekkes av lukten av salt og på den måten kan utsetting av saltsteiner tenkes å bidra til innvandring og økt risiko for videre smitte. Mattilsynet ønsker ikke å gjøre det attraktivt for hjortedyr å vandre inn i Nordfjella-sonen.

Mattilsynet foreslår derfor å innføre et totalforbud mot saltsteiner i hele Nordfjella-sonen. Saltsteiner som allerede er satt ut, må fjernes når forskriften trer i kraft.

Det blir ikke mulig å etablere nye salteplasser i Nordfjella, selv om slike plasser vil være på jord som i utgangspunktet ikke er mer infisert enn et annet tilfeldig område i fjellet.

Strøsalt kan fremdeles benyttes dersom det ikke medfører at det dannes samlingsplasser over tid. Vi mener utlagt salt bør være spist opp av sauene innen samme dag det er lagt ut. For å unngå at det dannes samlingsplasser, bør ikke saltet strøs på samme område gjentatte ganger.

Permanent lukking av gamle salteplasser

Et av de viktigste tiltakene for smittespredning i og ut av Nordfjella er å hindre spredning av smitte fra de saltsteinsplassene som også har vært brukt av den syke villreinen. Dette er vurdert å være den største risikofaktoren nå etter at villreinen i området er tatt ut⁶.

Antallet salteplasser som den tidligere villreinbestanden har brukt og som fortsatt er tilgjengelige for dyr, vil ha svært stor betydning for hvor sannsynlig det er at nye dyr smittes og/eller sprer smitten videre. Hvis salteplassene blir utilgjengeliggjort eller sanert for potensielt smittestoff, er det mye mindre sannsynlig at hjortedyr som vandrer inn i sone 1 blir smittet. Dette vil også redusere sannsynligheten for at sau passivt sprer smitte.

Mattilsynet ønsker derfor å innføre et forbud mot å fjerne grunder og lignende som er satt opp for å gjøre slikkesteiner utilgjengelige for hjortedyr i henhold til eksisterende regelverk. Vi vet at mange av plassene er utilstrekkelig gjerdet inn fordi det stort sett er brukt standard 8 grindelementer på hvert sted og salteplassene kan strekke seg over større områder enn det 8 grunder dekker. Mattilsynet vil fremover gjennomgå alle plassene for å optimalisere grindkonstruksjonen der vi mener det er nødvendig, utføre reparasjoner og vurdere mulighet for sanering istedenfor inngjerding.

Vi vil ikke klare å skjerme alle salteplassene i sone 1 optimalt før beitesesongen 2019. For øvrig finnes det salteplasser som tidligere har vært brukt til hjortevilt som nå ikke har saltstein, men som kan ha smittestoffer i grunnen. Disse plassene har vi ikke oversikt over, og vi vet ikke hvor smittefarlige de er. Så langt Mattilsynet er kjent med, er det på disse plassene totalt sett brukt mindre mengder salt og at dette derfor vil være mindre belastede områder. Vi vil vurdere om Mattilsynet skal følge opp disse plassene.

De faglige rådene sier at også materiale som benyttes på saltsteinplassene (metallstativ, tre ol) utgjør en smittefare. Spesielt vil dette gjelder saltsteinsautomatene i sone 1. Mattilsynet vil ta hånd om disse og kommer tilbake med nærmere informasjon.

Selv om det ikke er funnet smittede dyr i Nordfjella sone 2 eller 0, betyr ikke det at det ikke er syke dyr i områdene. Smittestatus i Sone 2 er ikke avklart og høyst usikker på grunn av tidligere sammenblanding av dyr fra sone 1 og sone 2. Smittestatus i sone 0, f.eks. hos hjort i randsonen, er heller ikke kjent. Begge disse to farene blir fremhevet av VKM-rapporten. Med føre var-prinsippet som utgangspunkt, er rådet fra fagmiljøene at det ikke bør være tilgjengelige salteplasser i disse områdene, heller. Plasser som ikke allerede er avstengt i disse sonene, vil bli avstengt av Mattilsynet dersom vi mener det er nødvendig.

Forbud mot nyetablering av gjestebeiting

Det har også vært diskutert hvorvidt det er forsvarlig å ha beitedyr i Nordfjella. Spesielt gjelder dette dyr fra andre kommuner enn de som er en del av Nordfjella. Disse beitedyrene kan potensielt spre smitten langt av gårde til hjortedyr i andre områder og fylker.

⁶ VKM-rapport desember 2018:16, kapittel 5, side 68

Sannsynligheten for at sau skal ta med seg smitte fra Nordfjella sone 1 til andre steder, og at denne smitten deretter gir infeksjon hos lokale hjortedyr, er ikke større for dyr fra andre områder (gjestebeitesau) enn for sau som er hjemmehørende i Nordfjella-sonen. VKM-rapporten antyder at forskjellen ligger i de potensielle konsekvensene. I Nordfjella-sonen vil hyppig prøveuttak av mottakelige dyr og høy årvåkenhet ovenfor tilfeller av klinisk sykdom gjøre at vi sannsynligvis vil oppdage en slik spredning relativt raskt. Om en slik spredning til nye hjortedyrbestander skjer langt fra Nordfjella, der prøvetakingen ikke er så intens og årvåkenheten ikke så høy, er sannsynligheten større for at den forblir uoppdaget, slik at videre spredning skjer uten overvåking og kontroll. Dette kan, avhengig av hvilke bestander spredningen skjer til, gjøre oss ute av stand til å bekjempe sykdommen.

Selv om det ut i fra et smitteperspektiv hadde vært optimalt å ikke ha noen beitedyr i sonen, mener Mattilsynet foreløpig at det er forsvarlig å ha beitedyr i sonen dersom salteplassene stenges og ikke lenger utgjør en smittefare, samt at det blir et saltsteinsforbud, dvs. at det ikke opprettes nye, permanente samlingsplasser.

Beitingen betinger en omfattende overvåking av hjorteviltbestandene i sonen, slik at eventuell spredning oppdages så hurtig som mulig.

Når det gjelder gjestebeiting har Mattilsynet vurdert, av føre var-hensyn, å stille vilkår til beiting i sone 1. Med gjestebeiting menes sau som kommer fra andre kommuner enn de som inngår i forskriftens virkeområde, dvs. andre kommuner enn Lærdal, Aurland, Hemsedal, Eidfjord, Hol, Ål og Ulvik. Vilårene skulle hindre hjortedyr å komme i kontakt med møkka sauene skilte ut de første dagene etter de kom hjem fra beite i Nordfjella sone 1, herunder krav om oppsamling av møkk.

Vi har imidlertid ikke klart å finne tiltak som er praktisk gjennomførbare og som kan forsvares ut fra en konsekvensvurdering.

For å kompensere for ovenfor nevnte argument om at eventuell spredning vil oppdages senere i andre områder enn i Nordfjella, vil Mattilsynet sammen med Miljødirektoratet mfl. få iverksatt en økt overvåking av hjortedyr i de områdene hvor gjestesauen kommer fra. Etter hva Mattilsynet kjenner til, kommer gjestebesetningene fra, blant annet, følgende kommuner: Lier, Modum, Ringerike, Øvre Eiker, Gol, Hurum, Krødsherad og Nes. Vi ønsker innspill fra høringsinstansene dersom det er gjestebesetninger som beiter helt eller delvis i Nordfjella sone 1 fra andre kommuner enn de nevnte.

VKM poengterer at siden antallet sau som beiter i Nordfjella er så høyt, medfører sauen en økt risiko for spredning av smitte ut av området. Frem til i fjor sommer har det vært et «fylkesgrenseforbud» for småfe i Norge, og Mattilsynet har måtte gi dispensasjon for at småfe skal kunne flyttes over fylkesgrensen. I saneringsplanen for uttak av villreinbestanden i Nordfjella sone 1 står det: «Mattilsynet vil ikke gi ytterligere dispensasjoner for beite i Nordfjella for sau som kommer fra andre fylker». Fylkesgrenseforbudet ble fjernet i fjor sommer, noe som blant annet førte til at småfe kan sendes fra flere fylker for å beite i Nordfjella, uten tillatelse fra Mattilsynet. Det er derfor et behov for å regulere dette i soneforskriften. På grunn av vurderingen i VKM-rapporten og alvorligheten i situasjonen foreslår Mattilsynet at forbudet også skal gjelde nyetablering av gjestebeiting fra samme fylke.

Hvem retter reglene seg mot?

Når det gjelder forbud mot saltstein, vil dette rette seg mot enhver som ønsker å sette ut saltstein, det kan f.eks. være enten grunneier eller beitebruker.

Saltsteiner som, av en eller annen grunn står ute, evt. i en avstengt automat i et grindanlegg, vil måtte fjernes. Påbudet vil normalt rette seg mot den som satte ut saltsteinen eller som var ansvarlig for utsettingen, det kan være grunneier eller beitebruker. Hvem som er ansvarlig kan også måtte bero på avtale mellom grunneier og beitebruker.

Forbudet mot å fjerne grunder, lemmer og lignende som allerede er satt opp for å skjerme slikkesteiner retter seg mot enhver.

Hvor lenge skal forbudene og påbudene vare?

Det fremgår ikke av forskriften hvor lenge forbudet og påbudet skal vare, men de er midlertidige og vil oppheves når det anses som faglig forsvarlig. Det vil uansett dreie seg om flere år og minst så lenge brakkleggingsperioden varer. Det er antydning at brakkleggingsperioden skal vare i minimum 5 år.

Oppheving av Selbu-sonen

Som nevnt har det kommet ny kunnskap om at funnene på elg og hjort er av en annen type skrantesyke enn den på villrein, og at denne atypiske varianten kan se ut til å være mindre smittsom. Vi mener kunnskapen gir hold for ulik forvaltning av de ulike typene skrantesyke, og vi foreslår derfor å oppheve Selbu-sonen. Vi har heller ikke forvaltet denne sonen like strengt som Nordfjella-sonen.

De generelle bestemmelsene i CWD-forskriften som gjelder områder der det er funnet skrantesyke, vil fortsatt være gjeldene for områdene som i dag utgjør Selbu-sonen, og for øvrige områder hvor vi påviser atypiske tilfeller.

Utvidet virkeområde

På grunn av forslag om regulering av sau fra kommuner utenfor Nordfjella, er det behov for å utvide forskriftens virkeområde til å gjelde smitteforbyggende tiltak utenfor sonen etter gjestebeiting som omfattet i § 6 a. Vi har derfor foreslått § 2 nytt annet ledd.

Tilgrensende regelverk/forvaltningsområder

TSE-forskriften av 30. mars 2004 nr. 595 regulerer overførbare spongiforme encefalopatii generelt, deriblant skrantesyke. Den gjennomfører TSE-forordning (EF) nr. 999/2001 som har få spesifikke bestemmelser om skrantesyke, men inneholder krav til notifikasjon når sykdommen oppdages og særskilte helsekrav til import av animalske produkter fra hjortedyr fra Canada og USA.

Forskrift av 11. juli 2016 nr. 913 om tiltak for å begrense spredning av Chronic Wasting Disease (CWD). Den gjennomfører flere tiltak for å begrense spredning av CWD, og gjelder for hele landet.

Konsekvensutredning

Saltstein og mineralbehov

Det er vanlig å sende småfe og storfe på utmarksbeite om sommeren. Saltstein til beitedyr på fjellet brukes primært for å holde dyra i et område eller for å samle dem. Bruk av saltsteiner gjør at det lovpålagte tilsynet av sauene går lettere, man unngår i større grad at dyrene streifer over lange avstander, sanking går lettere og det blir lettere å styre sauens bruk av beiter.

Etter hva Mattilsynet har fått opplyst fra fagsstøtte og næringen, er saltsteinene ikke nødvendigvis for å dekke mineralbehovet for sauene. Dersom det likevel skulle være behov for ekstra mineraler, kan dette oppfylles ved at dyrene får lagt ned mineralbolus før beitesesongen, eller at man bruker strøsalt i løpet av sommeren.

Andre praktiske konsekvenser ved et saltsteinforbud er at dyrene muligens vil spres og drive over lengre avstander, noe som kan gjøre det mer utfordrende med gjeting og tilsyn under beitesesongen og ved sanking av dyra. På den andre siden kan det fortsatt brukes salt i en annen form enn som saltstein. Det er ikke steinene i seg selv som er farlige, men saltsteiner består over tid og vil skape permanente samlingsplasser. Bruk av salt i løs form som spres utover på ulike steder innenfor samme område, vil ikke skape slike permanente samlingsplasser, men det vil fortsatt være en hjelp til å gjete og til å samle dyrene. For eksempel har Filefjell tamreinlag, for det meste, sluttet å bruke saltsteiner.

En spredning av dyrene kan ha både en positiv og en negativ effekt når det gjelder smitte. Det positive er at dyrene trolig vil samles i mindre grad, men samtidig vil de kunne treffe på andre dyr som de ellers ikke ville komme i kontakt med fordi vandringen øker. Disse momentene er også vurdert i tidligere høringer.

Det er satt av penger i jordbruksforhandlingene som kan brukes til for eksempel radiobjeller, gjeting, droner og sauegjerde. Beitebrukere kan derfor få støtte til andre løsninger enn å bruke saltstein. En løsning med radiobjeller vil også gi andre fordeler for beitebrukerne enn bare vissheten om hvor dyrene er, fordi f.eks. skadede dyr kan oppdages og finnes igjen raskere. Mattilsynet er kjent med at det fra før er satt opp sauegjerdar for Flæfjelldrifta, og at dette reduserte lekkasje av sau fra området.

Utgifter til saltstein og ressurser brukt for å frakte steinene ut i utmarka vil bortfalle.

Vi registrerer at det er store forskjeller mellom ulike beitelag hvordan saltsteinene brukes (antall, plassering mv.). Det er beitelag i Norge som ikke bruker saltsteiner, men som har andre metoder å styre sauene. I Setesdalsheiene brukes det ikke saltstein og noe av styringen av dyrene skjer ved bruk av gjerder. Mattilsynet er klar over at det er forskjeller i topografi, bruk av gjerder m.m. som gjør at sauedriften ikke alltid er sammenlignbar i ulike områder, men synes likevel det er verdt å merke seg.

Et forbud mot saltstein og sanering/utligning av salteplasser vil også være gunstig gjennom å forebygge spredning av andre sykdommer, utveksling av parasitter og eksponering for smittestoffer fra andre dyrearter.

Fjerning av steiner

Et forbud mot saltsteiner vil medføre at disse ikke kan legges ut i år, og at eventuelle saltsteiner som er ute, må fjernes.

Arbeid med å sette opp grinder eller sanere

I henhold til gjeldene regelverk skal det være satt opp grinder rundt salteplassene i sone 1, 0 og 2, og det er allerede gjort et omfattende arbeid med å sette opp grindene. I henhold til avtale med saueneierne, skal disse holdes helt stengt utenom beitesesongen, så de fleste av disse anleggene er derfor lukket for vinteren og vil, med den nye bestemmelsen, ikke åpnes til våren. Innføring av et påbud om fullstendig stengning vil derfor bety at grindanleggene bare blir stående.

Siden vi vet at flere av grindene som er satt opp ikke dekker stort nok areal rundt saltsteinene, ser Mattilsynet på muligheten for å få optimalisert avstengningen. Det kan gjøres ved å sette opp flere grinder eller å sanere området på annen måte. Det finnes allerede en bestemmelse i gjeldende soneforskrift § 7 som sier: *Mattilsynet kan uten grunneiers samtykke gjøre nødvendig tiltak for å redusere smitterisikoen fra områder i Nordfjella-sonen. Dette kan omfatte smittesanering og inngjerding av slikkesteinsplasser for å gjøre dem utilgjengelige for beitedyr og hjortedyr.*

Grove beregninger viser at dette kan dreie seg om 5,8 millioner eks. mva. dersom vi skal gjøre denne jobben for 200 plasser i sone 1. Det blir også ressurskrevende å føre tilsyn med og vedlikeholde grindanleggene.

Forbud mot nyetablering av gjestebeiting

Mattilsynet har hatt ytterst få saker som omhandler spørsmål om gjestebeiting i Nordfjella og konsekvensene ved å innføre et forbud anses som små. Vi er klar over at dersom flere gjestebrukere slutter og det ikke tillates nye å beite, så vil det kunne gå ut over inntektene til utleier.

Konsekvenser i forhold til spredningsfare

Vi ser at bruk av saltstein har driftsmessige og til en viss grad dyrevelferdsmessige fordeler. De foreslåtte endringene vil medføre ekstraarbeid for bønder og grunneiere. Vi anser likevel forslaget som akseptabelt når det veies opp mot behovet for å begrense spredning av skrantesjuka og de store konsekvensene som en sykdomsspredning vil medføre. Bekjempelse av smittsomme alvorlige dyresykdommer medfører mer eller mindre inngripende tiltak ovenfor ulike grupper. Samtidig som nødvendige tiltak gjennomføres skal vi selvsagt se på hvordan vi best mulig kan kompensere for ulempene dette medfører for de ulike, og her er det flere instanser som kan bidra.

Opphør av forbud

Restriksjonene på saltstein og skjerming av salteplasser skal opphøre når det anses smittemessig forsvarlig. Når brakkleggingsperioden er slutt, vil det trolig ikke lenger være behov for smittetiltak. Det er ikke meningen at restriksjonene skal være av varig karakter, men hele tiden tilknyttet det som er nødvendig for å begrense spredning av skrantesjuka. Når disse grunnene ikke lenger er tilstede vil restriksjonene opphøre. Det er altså ikke snakk om noen ekspropriasjon av området for salteplassen, men kun en midlertidig rådighetsbegrensning. Det samme gjelder bruk av beiteområder for gjestebeiting.

Oppheving av Selbu-sonen

Konsekvensene av å fjerne Selbu-sonen fra CWD-soneforskriften blir at reglene i soneforskriften ikke lenger gjelder i dette området. Som nevnt har Mattilsynet i liten grad håndhevet soneforskriften for Selbu-sonen, så konsekvensen ved å oppheve Selbu-sonen blir i praksis ikke stor. Det er viktig å ikke fortsette å ha regler som vi ikke forvalter etter.

Det er viktig å merke seg at selv om Selbu-sonen oppheves, setter CWD-forskriften generelle regler for å hindre spredning av skrantesjuka, og det vil likevel gjelde en del begrensninger. I tillegg er det i henhold til CWD-forskriften strengere begrensninger der hvor det er funnet tilfeller av skrantesjuka, også atypisk. Dette vil per dags dato gjelde for områdene Selbu, Lierne, Gjemnes og Flesberg.

Høringssvar

Høringssvar sendes inn via lenke på Mattilsynets nettside:

[Høring av endring av CWD soneforskrift](#)

Alle høringssvar vil bli offentliggjort.

Høringsfrist: 15. mai 2019.

Utkastet til endret forskrift sendes på vegne av Landbruks- og matdepartementet.

Med hilsen

Anne Marie Jahr
Seksjonssjef dyrehelse

Vedlegg:

- Forslag til forskrift om endring av CWD-soneforskrift